

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

RIBA-ROJA DE TÚRIA

EL CAMP DE TÚRIA

**AJUNTAMENT DE
RIBA-ROJA DE TÚRIA**

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

REULL I TEXT
Dionís Seguí Penadés

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Riba-roja de Túria, 198

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Riba-roja de Túria

ISBN: 978-84-482-6128-3

Depòsit legal: V-3044-2016

Impressió: gràfiques vimar

Ajuntament de Riba-roja, 11 • Tel. 96 159 43 30 • Ribarroja • València

www.avl.gva.es

RIBA-ROJA DE TÚRIA

Riba-roja de Túria està situat en la comarca del Camp de Túria, en el marge dret del riu del mateix nom, a una altitud de 125 metres. El municipi, que ha experimentat en els últims anys un fort increment de població, té actualment 21.349 habitants, repartits entre el nucli urbà i un bon nombre d'urbanitzacions, algunes de les quals són de creació recent, com Santa Mònica, El Molinet, Mas de Traver o La Reva. El nucli de població està creuat per tres barrancs: el dels Moros, el de les Monges i el de Porxinos.

El terme municipal té una extensió de 62 km² i limita al nord amb Benaguasil, la Pobla de Vallbona i l'Eliana; a l'est, amb Paterna, Manises i Quart de Poblet; al sud, amb Xest i Xiva, i a l'oest, amb Vilamarxant. Cap a la zona sud Riba-roja envolta el nou terme municipal de Loriguilla, desplaçant a partir de la inauguració del pantà l'any 1967.

L'àrea dedicada al conreu representa un 78% del total del territori, repartida pràcticament al 50% entre el regadiu, on predomina el conreu de la taronja, i el secà, ocupat principalment per oliveres i garroferes. En la zona baixa del poble, l'horta és regada a partir de la séquia de Lorca i de les seues subsidiàries en el marge esquerre del riu, i per la séquia del Quint en el marge dret. Les zones de regadiu de la part alta del terme s'abastixen principalment de pous de reg. En el terme municipal també trobem una gran quantitat de pous d'horta, que es van utilitzar a principis del segle XX, sobretot per al consum humà; la majoria van ser abandonats a partir dels anys seixanta, però molts es conserven, com el pou de la Granota, el de Llonganissa, el de la Marjaleta... També n'hi havia en el nucli urbà, encara que n'han desaparegut alguns, com el pou de la Magnèsia o el pou de Baix. En la zona de secà cal destacar l'existència de nombrosos aljubs, construïts en la pedra majoritàriament i aprofitats per a arreplegar l'aigua de la pluja; encara se'n conserven sencers alguns, com el de la Pimentonera, el dels Llobets o el d'Osca.

Pel que fa a l'orografia, la zona més muntanyosa del terme se situa cap a l'oest. Tocant el terme de Vilamarxant, la pedra de color rogenc dóna nom al Rodeno; la muntanya del Flare vigila el municipi per la cara sud i delimita, juntament amb les Rodanes, la vall de Porxinos. Més al sud destaquen el Penyot i la muntanya dels Cara-sols.

L'activitat econòmica està basada en l'agricultura, la indústria, la construcció i el sector de servicis. Dins del terme hi ha diversos polígons industrials, el més important dels quals és el de L'Oliveral.

Una prova de la important activitat agrícola tradicional del terme de Riba-roja és l'existència d'un gran nombre de masos, alguns dels quals es

conserven encara, com el mas de Trénor, de Porxinos, de Sant Antoni de Poio, de Baló, de Mompó...; uns altres han desaparegut o bé han sigut absorbits per les urbanitzacions o els polígons industrials, com ara el mas de Veïnat, el d'Alagon, el d'Escoto, el de la Constància o el de l'Oliveral.

El nom del municipi prové d'un compost de les paraules llatines RIPA RUBEA, que fa referència al color roig del marge del riu Túria. A partir de la reconquesta del rei Jaume I, Riba-roja, que és donada al seu fill, es convertix en senyoriu. En el Llibre del Repartiment és anomenada per primera vegada com a *Ribaroga* (foli 35, epígraf 559).

Les restes arqueològiques avalen la rica història de Riba-roja. D'abans de la romanització queden restes d'un poblat de l'Edat de Bronze i fragments de ceràmica ibèrica. En la romanització es produïx l'assentament fortificat de València la Vella, que actualment és un conjunt de ruïnes envoltat de muralles, i es construïxen els aqüeductes que permeten el regadiu de les terres allunyades del Túria. Encara podem trobar restes de tres d'estos aqüeductes en diversos punts del barranc de Porxinos, en el barranc de la Quebrassa i també en el barranc de la Pedrera. Amb el domini visigot, l'arquitectura segueix la tradició paleocristiana, com es pot comprovar en el Pla de Nadal, un importantíssim jaciment on es conserva part d'un edifici de la segona mitat del segle VII.

Com a monuments més importants, cal destacar el castell, d'origen àrab, que es troba en la part més antiga de la població, pujant pel camí de les Ànimes; la Cisterna i el Molí, construïts a mitjan segle XVIII per orde del comte de Revillagigedo, i l'antic col·legi de les Monges. Entre algunes cases encara es poden trobar restes de la muralla medieval que envoltava la població. L'església parroquial de Santa Maria, amb dos campanars, va ser construïda pels riba-rogers a finals del segle XVIII.

Actualment el municipi disposa d'instal·lacions culturals, que permeten realitzar nombroses activitats (com ara la Casa de la Cultura, on hi ha el Conservatori Professional de Música i Dansa, i l'Auditori Municipal, on es realitzen les activitats de teatre, música i dansa), d'instal·lacions esportives i d'instal·lacions d'oci, com el parc municipal, on es pot gaudir de l'activitat dels trens de vapor.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Canyada de la Millana
Clot de Possa
Cova de la Llobatera
Cova de Sant Roc
Cova del Colom
Cova del Moreno
el Calvari
el Carot
el Cavalló de Possa
el Cavalló de Vasques
el Collado
el Colom
el Penyot
el Polvorí
el Portitxol
el Potrós

el Rodeno
el Seminar
l'Omet
la Covatxona
la Llidona
la Mallada
la Santa
la Selleta
la Serretilla
les Creus
Llomet del Tilo
Muntanya del Flare
Muntanya dels Cara-sols
Osca
Pic de l'Àguila

Hidrografia natural

Barranc de la Pedrera
Barranc de la Quebrassa
Barranc de Mandor
Barranc de Porxinos
Barranc de Possalet
Barranc del Pixador
Barranc dels Clavills
Barranc dels Empelts

Barranc dels Moros
Barranc Fondo
Font de l'Oro
Font del Trípite
Fonteta Ràquia
Rambla de Poio
Riu Túria

Hidrografia artificial

Aljub d'Osca
Aljub de l'Anguila
Aljub de la Llobatera
Aljub de la Pimentonera
Aljub de Possa
Aljub de Ramonet

Aljub del Pla del Totxar
Aljub dels Llobets
Bassa de Cerveró
Bassa de Poio
Bassa de Porxinos
Bassa dels Cara-sols

Basseta Blanca
Depòsits d'Aigua
Pou d'Escoto
Pou de Calaforra
Pou de Camil
Pou de Casades
Pou de Crisòstom
Pou de Dalt
Pou de Gonçal
Pou de la Granota
Pou de la Llobatera
Pou de la Mare de Déu dels
Desemparats
Pou de la Marjaleta
Pou de la Reva
Pou de la Sargueta
Pou de Llonganissa
Pou de Lujan
Pou de Melxor
Pou de Nàsio
Pou de Palera

Pou de Palop
Pou de Porxinos
Pou de Rupert
Pou de Sant Antoni
Pou de Sant Isidre
Pou de Sant Pasqual
Pou de Toni Vicent
Pou del Calvari
Pou del Mallorquí
Pou del Mas de Nules
Pou del Mas del Sastre
Pou del Pesador
Pou del Valencià
Pou dels Arrossars
Pouet Tapat
Séquia de l'Esacorredor
Séquia de Lorca
Séquia del Quint
Séquia del Vol
Séquia Margitana
Séquia Mitjana

PARTIDES I PARATGES

Partides

el Barranc de la Pedrera
el Borreguillo
el Carot
el Collado
el Fornàs
el Gallipont
el Mas d'Alcedo
el Mas d'Escoto
el Mas de Barratxina
el Mas de Toni Vicent
el Mas de Traver
el Mas del Sastre
el Maset d'Isidre
el Moliner

el Pla de la Paella
el Pla de Nadal
el Pla del Totxar
el Portitxol
el Pou d'Escoto
el Pouet Tapat
el Quint
el Seminar
el Vol
els Algepsars
els Arrossars
els Cara-sols
els Fornells
els Llobets

els Masos
els Pagos
els Pous de Crisòstom
els Sulepos
l'Almenareta
l'Omet
la Barraqueta
la Basseta Blanca
la Basseta de Martí
la Canyada de l'Anguila
la Canyada de la Senyoreta
la Canyada Llarga
la Canyada Paredes
la Carrasquereta
la Cisterneta
la Cova del Moreno
la Covatxona
la Font de l'Oro
la Gascona
la Llidona

la Llobatera
la Mallada
la Marjaleta
la Perla d'Alcedo
la Rambla Redona
la Rosella
la Santa
la Sargueta
la Serretilla
la Vallesa de Mandor
les Paretotes
les Plantades
les Tres Creus
Osca
Perpinyanet
Porxinos
Possa
Racó d'Espinosa
Racó Fosc
València la Vella

Paratges

el Mas d'Alagon
el Mas de Casanova
el Mas de l'Oliveral
el Mas de Nules
el Mas de Roseldo
el Mas de Veinat
el Mas del Coeter
el Mas del Poll
el Molí de Mandor
el Molinet
el Pont de Betlem

el Pont de Pedra
el Ricós
la Botaia
la Cova de Sant Roc
la Font del Trípite
la Pateta de Bou
la Torre
la Torreta
Racó de Cerveró
Racó del Fumeral

Gran Divisió de Terme

el Pla de Quart

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa de la Palmera	Mas d'Alcedo
Caseta d'Espinosa	Mas d'Almes
Caseta de Barratxina	Mas de la Constància
Caseta de Celedoni	Mas de Mompó
Caseta de Jaume	Mas de Palop
Caseta de Juanjo	Mas de Porxinos
Caseta de Palera	Mas de Sant Antoni de Poio
Caseta de Panxa	Mas de Sant Rafael
Caseta de Paterna	Mas de Toni Vicent
Caseta de Piotxo	Mas de Trénor
Caseta de Robert	Mas del Coeter
Caseta de Serra	Mas del Penyot
Caseta de Tomatica	Mas del Trípete
Caseta del Canó	Masia de Sant Antoni
Caseta del Flare	Riba-roja de Túria
Caseta del Javalí	Urbanització El Molinet
Caseta del Motxo	Urbanització Els Pous de
Caseta del Picapedrer	Crisòstom
Caseta del Pollastre	Urbanització Entretarongers
Caseta del Pouer	Urbanització La Llobatera
Caseta del Regino	Urbanització La Reva
Caseta del Sant	Urbanització Mas de Traver
Caseta del Surdo	Urbanització Parc Serra d'Alcedo
Corral de Benavent	Urbanització Santa Mònica
Corral del Marito	Urbanització Santa Rosa
el Clot de Navarrete	Urbanització Serra d'Alcedo
l'Oliveral	Urbanització València la Vella
la Colònia	Venta de Poio
la Sireneta	

Vies de comunicació

Antic Ferrocarril València-Riba-roja de Túria	Camí de l'Omet
Camí d'Osca	Camí de la Basseta Blanca
Camí de Benaguasil	Camí de la Canyada Llarga
Camí de l'Almenareta	Camí de la Cova de Mirapeix
	Camí de la Cova del Moreno

Camí de la Gascona
Camí de la Llidona
Camí de la Mallada
Camí de la Mallada dels Bous
Camí de la Perla
Camí de la Rambla Redona
Camí de la Rosella a Montes
Camí de la Sargueta
Camí de la Serretilla
Camí de les Ànimes
Camí de Montes
Camí de Montes a Poio
Camí de Porxinos
Camí de Possa
Camí de Sant Roca
Camí de Xest
Camí del Corral del Marito
Camí del Coscollar
Camí del Martinot

Camí del Mas de Barratxina
Camí del Mas del Comte
Camí del Mas del Sastre
Camí del Pla del Totxar
Camí del Pou d'Escoto
Camí del Pouet Tapat
Camí del Seminar
Camí dels Cara-sols
Camí dels Flares
Camí dels Sulepos
Camí Fondo de Xest
Camí Vell d'Aldaia
Camí Vell de Torrent
Ferrocarril València-Llíria
Ferrocarril València-Madrid
l'Assagador
Senda de l'Eliana
Senda de Possalet

Altres llocs d'interés

Abocador de la Basseta Blanca
Aqüeducte
Camp de Tir de Colom
Camp de Tir Olímpic
Castell
Cementeri
Centre Educatiu
Granja de la Ploma
Instal·lacions Esportives
Masia de Baló
Mina de Llorenç
Mina de Perol
Parc Natural del Túria

Pedrera
Pedrera dels Cara-sols
Poblat Visigòtic
Polígon Industrial Entrevies
Polígon Industrial L'Oliveral
Polígon Industrial Poio de Reva
Rajolar del Poll
Repetidor del Seminar
Residència d'Ancians
Restes Arqueològiques de
València la Vella
Torre de Miranda

Elements físics

